

Nr 199

Av herr von Friesen m. fl., om statsbidrag till Grännaskolan.

(Lika lydande med motion nr 253 i Första kammaren)

Kungl. skolöverstyrelsen har uttalat, att den finner det synnerligen angeläget, att den nystartade Grännaskolan — internationellt internatgymnasium för flickor och pojkar — kommer i åtnjutande av statsbidrag, »Bidrag till vissa privatskolor».

Departementet är inte berett tillstyrka detta bidrag.

Huvudmannen för Grännaskolan har även anhållit om statsbidrag till nyuppförd skolbyggnad. Kungl. skolöverstyrelsen har även tillstyrkt detta bidrag. NIB, som har fått ärendet på remiss, har likaså tillstyrkt bidraget till skolbyggnaden.

Då emellertid bidrag till skolbyggnader av departementet bedöms vara avhängigt driftbidrag och detta ej tillstyrkes av departementschefen och därtill bidrag till skolbyggnader av praxis göres till föremål för riksdagens särskilda prövning, innehåller statsverkspropositionen inget förslag om statsbidrag till nyuppförd skolbyggnad vid Grännaskolan.

Med anledning härav vill vi rikta riksdagens uppmärksamhet på samhällets stödåtgärder åt vårt internatskoleväsen och på hur omöjligt det är att åstadkomma en förändring till det bättre om anstalter för nyetablering av internatskolor icke blir föremål för en gynnsammare anslagsprövning än vad årets statsverksproposition ger vid handen.

Behovet av ett ökat antal internatskoleplatser har länge varit stort. Inte minst gäller detta flickor. Bristituationen kommer att bli än mer besvärande under de närmaste åren. Detta omvittnas bl. a. av alla instanser som har anledning att befatta sig med de utlandssvenska barnens skolgång. Såväl statsutskottet i dess utlåtande nr 208 med anledning av en motion av ambassadör Alva Myrdal m. fl. som gymnasiutredningen har uttalat sig för en positivare syn på upprustningen av vårt internatskoleväsen.

Anledningen till statsutskottets mycket positiva uttalande torde väl främst vara den stora brist som vidlåder vår skola, därigenom att man icke på ett tillfredsställande sätt kan placera ungdomar till alla dem, som utanför landets gränser såväl för statsmakterna som för näringslivet fullgör mycket viktiga uppgifter i landets tjänst. Det torde dessutom vara alldeles nödvändigt att sådana ungdomar blir så omhändertagna, att de mera naturligt och obesvärat kan vistas i internationell miljö.

Dagligen och i olika sammanhang talas vidare om nödvändigheten att också svenska ungdomar får en sådan inriktning på sin utbildning, att de snabbt efter skolans genomgång är kapabla att möta uppgifter av internationell karaktär. Genom att Grännaskolan arbetar med mycket kvalificerade utländska och svenska lärare, inriktade på internationellt tänkande, och mottar studerande med olika internationell bakgrund, torde många av eleverna där få särskilda förutsättningar att kunna fylla en sådan uppgift.

Genom det utomordentliga intresse som visats från myndigheternas sida redan från starten och den uppmuntran som skolans ledning därvid känt sig få kom man att något snabbare än vad från början var planerat införskaffa byggnader och markområden samt tog emot en större skara elever än ursprungligen planerats av de många, som stod i kö för att komma in vid skolan från såväl utlandet som Sverige.

För Gränna med omnejd kom skolan att bli en stor tillgång, då den ansåg det riktigt att mottaga alla dem som ville fortsätta grundskolan och realskolan. Grännas läge är ju också sådant, att avståndet förorsakar föräldrarna särskilda kostnader för att ha barnen i skola i Huskvarna, Jönköping eller Tranås. Grännaskolans tillblivelse har alltså gjort det möjligt för alla inkomsttagare att utan större kostnader få sina ungdomar placerade i en gymnasieform som utan tvekan blir särskilt kvalificerande. Gränna stad betalar nu huvuddelen av sina egna ungdomars undervisning.

Att i dagsläget börja nyuppföra och driva ett internatgymnasium är ett vanskligt företag. Det är naturligtvis icke självklart att staten från början kan ikläda sig ett visst ansvar för nystartade skolor. Men när styrelsen för Stiftelsen Kursverksamheten vid Stockholms universitet beslutade sig för att starta ett nytt internationellt internatgymnasium i Gränna, utgjorde detta initiativ en ur många synpunkter naturlig åtgärd för en bildningsorganisation som sedan många år hade bedrivit en omfattande gymnasieverksamhet av försökskaraktär och en internationell skolverksamhet av stora mått. Stiftelsen Kursverksamheten vid Stockholms universitet startade vårt lands första kvällsgymnasium för vuxna 1953. Studieförbundet Folkuniversitetet, i vilket Kursverksamheten ingår som en sektion, driver för närvarande med stor framgång åtta gymnasier för vuxna och ungdom. Föregående vårriksdag fattade beslut i vuxengymnasiefrågan som ledde till att Folkuniversitetets tre stora kvällsgymnasier erhöll statsbidrag. Kursverksamheten och Folkuniversitetet har genom sina sommarkurser utomlands allt sedan 1946 och genom sina tre språkcentra, British Centre, Deutsches Zentrum och Centre Français tillfört språkundervisningen i landet stora värden. Deras väl utvalda och utbildade infödda språklärare har i stor utsträckning utnyttjats i det allmänna skolväsendet liksom vid lärarutbildning vid Sveriges Radios och TV:s språkkurser o. s. v. Det är sålunda icke någon novis på skolans område som har tagit detta nya initiativ.

Skolöverstyrelsen har också från början ställt skolan under sitt inseende

och har även givit den rätt att anordna studentexamen. Skolan är ett konsekvent genomfört försök att pröva såväl det nya gymnasiets metodik som försök med systematiskt bruk av undervisning i storgrupp, smågrupp och schemalagda enskilda studier — en undervisningsform som erbjuder en flexibilitet, vilken gör det möjligt för elever med skiftande förkunskaper att i olika ämnen placeras å för den enskilde individen lämpligaste nivå. Speciellt för ungdomar med utländsk skolbakgrund av varierande kvalitet torde denna studieform erbjuda andra möjligheter än vid traditionell undervisning. Härtill kommer en stor användning av infödda läroverkslärare samt en klar inriktning på ett mera internationellt lärostoff.

Systemet med klassavdelningar av varierande storlek — storgrupp, smågrupp, biblioteksgrupp — prövas även av den anledningen, att det synes ge klart bättre möjligheter att mer rationellt utnyttja olika lärarkategorier i undervisningen och därigenom kunna bidra till att minska den rådande lärarbristen. Väl kvalificerad arbetskraft, »huvudlärare», undervisar i storgrupp, medan assistenter och lärarkandidater i smågrupp och biblioteksgrupp följer upp huvudlärarens grundkursundervisning. Inom skolöverstyrelsen utreder för närvarande en expertgrupp möjligheterna att tillämpa detta system inom svenskt skolväsende i stort. Denna kommitté, »Arbetsgruppen för förberedande av försök med varierande klasstorlek och lagundervisning», den s. k. Trump-gruppen, har i en PM av den 18 mars 1963 föreslagit en relativt mångsidig försöksorganisation med bl. a. »försök med hel skola, där timplaner, schema och betygssättningssystem får frigöras från svenska mönster». Detta försök synes enligt kommittén för närvarande endast kunna utföras vid Folkuniversitetets internationella gymnasium i Gränna.

Skolans huvudman, Stiftelsen Kursverksamheten vid Stockholms universitet, är med hänsyn till departementets behandling av anslagsfrågorna allvarligt orolig över sina ekonomiska möjligheter att i planerad omfattning fullfölja projektet. Grännaskolan tar av studiesociala skäl icke ut större avgifter än andra internatskolor. Rekryteringen tillåter för övrigt icke de avgifter som i och för sig vore påkallade för att hålla driftunderskottet nere vid rimliga proportioner.

Under uppbyggnadstiden krävs stora kapitaltillskott som drar höga ränte- och amorteringskostnader. Huvudmannen för Grännaskolan har satsat hela sitt kapital på skolan och har med stöd från Gränna stad och näringslivet lånat upp 1,25 milj. kronor.

Skolan har under sitt första läsår tagit emot 73 elever, varav 58 boende på skolan. För att kunna ta emot nya elever under de närmaste två höstterminerna krävs kapital för nya elevhem och för ytterligare en mindre skolbyggnad. Utan driftbidrag och bidrag till skolbyggnader anser sig huvudmannen icke kunna gå vidare med utbyggnadsprogrammet i den takt pedagogiska, organisatoriska och andra skäl gör det önskvärt. Med den

ökande differentiering som följer på gymnasiets grundår kommer givetvis driftunderskottet att öka och en, om än tillfälligt, stoppad nyintagning av elever kommer att skapa orimliga svårigheter för lärarnas rekrytering och utnyttjandegrad.

Det låter sig nu måhända sägas, att huvudmannen varit alltför optimistisk i sin bedömning av möjligheterna att erhålla statsbidrag till Grännaskolan. Bedömningen har dock delvis betingats av det moraliska stöd som lämnades av olika myndigheter, då det samfällt betygades hur angelägen en upprustning av vårt internatskoleväsen var. Det är ställt utom varje tvivel, att skolan med normal bedömning så småningom skulle få statsbidrag till berörda ändamål. Men vi har ovan sökt visa hur orealistiskt ett sådant betraktelsesätt är. Det är i starten påfrestningarna är störst.

Av detta och ovan anförda skäl beträffande det allmänna önskemålet om en snar upprustning av vårt internatskoleväsen, liksom ett hänsynstagande till de väl omvittnade erfarenheter huvudmannen besitter för en skolverksamhet av denna art, hemställer vi,

att riksdagen måtte
dels besluta om ett driftbidrag till Grännaskolan enligt skolöverstyrelsens äskande å 174 000 kr., samt
dels besluta i fråga om ett av skolöverstyrelsen tillstyrkt bidrag å 453 000 kr. till skolbyggnad vid Grännaskolan.

Stockholm den 22 januari 1964

Bertil von Friesen

Henning Carlsson

Yngve Hamrin

i Huskvarna

i Jönköping

Nr 200

Av herr **Fröding m. fl.**, om förläggande av högre läroanstalter till mellersta Norrland.

Vid den under senare år företagna eller planerade utspridningen av högre läroanstalter till olika delar av vårt land har mellersta Norrland i mycket ringa grad kommit i åtanke. Med hänsyn bl. a. till Mellannorrlands stora betydelse för rikets export och därmed även för hela dess ekonomiska liv borde enligt vår mening denna landsändas berättigade anspråk på högre utbildningsanstalter i framtiden vinna ett bättre beaktande. I första hand synes därvid anstalter för högre handels- och teknisk utbildning såsom bl. a. en industrihögskola böra ifrågakomma. Behov föreligger dock givetvis även